

УДК 338.43:341.31(477)

Коцюбинська Л. М., ст.н.с. сектору науково-економічних досліджень відділу науково-організаційної роботи Український інститут експертизи сортів рослин
E-mail: linda-215@ukr.net

ЕКОНОМІЧНА ДОЦІЛЬНІСТЬ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СОРТОВИХ РОСЛИННИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Російська агресія проти України, що розпочала-ся 24 лютого 2022 року й триває дотепер, стала глобальним випробуванням для продовольчої безпеки не тільки для нашої країни, а й для всього світу.

Це ще раз дає нам підстави говорити про те, що лише створення перспективних національних сортів ресурсів, а саме своєчасна сортозаміна та впровадження нових сортів з високим адаптивним потенціалом, показниками стійкості до хвороб та шкідників, покращення генетичного потенціалу сільськогосподарських культур, може кількісно та якісно вирішити питання продовольчої безпеки світу. Дослідити вплив сорту на продовольчу безпеку країни в умовах війни

Україна є одним із гарантів продовольчої безпеки в світі завдяки традиційно потужному продовольчому експорту. Сільськогосподарський та продовольчий сектор України становить майже 10% ВВП (у 2021 році український експорт продовольчої продукції склав майже 28 мільярдів доларів, зокрема 7 мільярдів євро до ЄС).

Війна росії проти України є головною причиною глобальної продовольчої кризи, яка може спричинити серйозні політичні та економічні наслідки:

- подальше підвищення світових цін на продовольство (згідно з прогнозом ФАО від 2022, через війну в Україні світові ціни на продукти харчування та корми можуть зрости на 20%);

- глобальний стрибок інфляції, якою передусім буде вражено країни з малорозвиненою нестабільною економікою на Близькому Сході та у Північній Африці.

За підрахунками американського політолога й геоеконіста Пітера Зейхана, тільки цього року майже пів мільярда людей страждатимуть від недоїдання, а в наступному році ця цифра потроїться.

В ситуації воєнного часу в багатьох напрямках забезпечення виробництва спостерігається дефіцит. Через війну Україна цього року втратила близько 20% посівної площі (окуповані території або зони бойових дій).

Відомо, що сорт впливає на підвищення продуктивності сільськогосподарських культур. Своєчасна заміна старих сортів основних сільськогосподарських культур на нові дасть можливість Україні щорічно отримати додатково 5–6 млн тонн зерна. Кожен новий сорт, який включено до Державного реєстру, а потім впроваджено у виробництві, забезпечує 3–5-7 центнерів з гектару додатково, без всіляких додаткових затрат. Маневруючи сортами та їх особливостями,

з якісним насінням можна досягати вражаючих результатів та отримувати додаткові центнери навіть в умовах війни.

Наша держава продовжує експорт продовольства відповідно до своїх міжнародних зобов'язань. До війни Україна щомісяця експортувала 5–6 млн тонн сільськогосподарської продукції; 90% з цього обсягу експортувалось з морських портів у Чорному морі та Азовському морі.

Формування національних сортів рослинних ресурсів забезпечує збільшення видового складу сортів сільськогосподарських рослин, які використовуються виробниками України. Тобто це дозволяє впровадити у виробництво нові сорти та гібриди, сприяє підвищенню урожайності та збільшенню валових зборів сільськогосподарських культур, що дає змогу істотно поліпшити економічний та фінансовий стан господарств всіх форм власності та більш повно забезпечити населення продуктами харчування.

За обсягами експорту Україна входила до п'ятірки найбільших експортерів зернових у світі, експортувала $\frac{1}{4}$ від того, що виробляли, оскільки внутрішнє споживання зернових становило лише 20–25%. Україна постачала 10% світового експорту пшениці, понад 14% кукурудзи і понад 47% соняшникової олії.

Війна РФ проти України руйнує важливі засади глобальної продовольчої системи в ускладнених умовах. Із усіх затратних частин - енергоресурси, фінанси, добрива та все інше - на сьогодні сорт і насіння - найбільш доступний фактор виробництва.

У короткостроковій перспективі формування національних сортів рослинних ресурсів сприяє забезпеченню стабілізації виробництва продукції сільського господарства на доволі високому рівні, повнішому використанню матеріально-технічних ресурсів та ґрунтово-кліматичного потенціалу.

Доцільно:

- прискорити 1) реалізацію державної програми, яка дозволить скоротити шлях сорту від селекціонера до виробника та забезпечити проведення державного контролю за науково-обґрунтованим використанням сортів на території України; 2) оцінку якості, збереження сортової чистоти всіх видів і гібридів, які заносяться до Реєстру сортів рослин України;

- запровадити вирощування малопоширених культур, що надасть змогу заповнити незайняті ніші різних кліматичних зон країни та одержати продукцію народногосподарського значення.